

УДК 81'243:378

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.86.32>**О. О. Кравець**старший викладач кафедри іноземних мов
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного

РОЗВИТОК НАВИЧОК ПРЕЗЕНТАЦІЇ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Статтю присвячено вивченню особливостей презентування доповіді іноземною мовою. Розглядаються питання, які дають зрозуміти викладачу, що саме становить складнощі для здобувача вищої освіти при написанні доповіді та створенні презентації і як можна вирішити ці проблеми. Приділяється увага таким моментам, як психологічний стан студента, а саме, як подолати страх виступу, зібратися і чітко й зрозуміло донести свою думку до аудиторії, на що звернути увагу при підготовці до виступу і написанні доповіді. Пропонується технологія опанування себе під час виступу, яка складається з чотирьох кроків. Крок перший. Опанувати себе. Для цього треба почати повільно і глибоко дихати, розслабити язик та щелепу і вибрати когось з аудиторії або щось на кому чи на чому студент може зафіксувати свою увагу під час виступу. Крок другий. Контроль за швидкістю мови. Паузи повинні бути на кінці кожного речення, перед і після слова, на яке студент бажає звернути увагу та у місцях, де на письмі є кома. Крок третій. Бути зрозумілим і стриманим. Говорити правильним тоном, не занадто голосно і не занадто тихо, чітко проговорювати склади і не частити, думати про те, про що розповідаєте, а не про те як ви виглядаєте. Крок четвертий. Розслабитися і намагатися отримати задоволення від процесу.

Виділяються важливі моменти, де може бути потрібною допомога викладача: постановка теми, складання плану доповіді, структурування тексту доповіді, пошук літератури та її оформлення, використання різноманітних мовних засобів, залучення спеціальних засобів для того, щоб задіяти аудиторію до процесу виступу і зробити свою доповідь цікавою; написання висновків, оформлення слайдів для самої презентації та вибір того матеріалу, який повинен бути розміщений на слайдах. Частково розглядаються критерії оцінювання презентації. Надані фрази, яке допомагають доповідачу під час доповіді та під час відповіді на питання по закінченню доповіді.

Ключові слова: презентація, технологія опанування себе, структура презентації, особливості підготовки доповіді.

Постановка проблеми. У сучасному світі вже складно знайти професію, де не вимагають від спеціаліста вмінь навичок презентації. Сучасна людина повинна складно і логічно висловлювати свої думки, структурувати мовлення, зрозуміло і адекватно доносити свої думки до цільової аудиторії, вміти зацікавити та утримати увагу слухачів. Це створює необхідність для викладачів навчати здобувачів вищої освіти правилам створення презентацій і вмінням їх презентування аудиторії. На цьому шляху постає багато проблем і частина з них навіть можуть бути неочікуваними для студентів, коли людина впевнена, що все пройде на високому рівні і зненацька зіштовхується з проблемами. Задача ускладнюється і коли студент повинен створити презентацію іноземною мовою, бо це вимагає не тільки наявності знань мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців займалося вивченням психології людини, яка має виступати перед аудиторією. Роберт Чалдіні, американський психолог і маркетолог пропонує шість «засобів впливу», які визначають поведінку людини, а саме: взаємність, прихильність та послідовність, соціальне підтвердження, симпатія та авторитет. На його думку,

якщо доповідач знає ці принципи та вміє їх використовувати, це в значній мірі може допомогти йому переконати свою аудиторію [1].

Теорія самосприйняття, яка була розроблена американським психологом Марком Снайдером, базується на понятті саморегуляції, яка має на увазі здатність людини управляти собою і коректувати свій стиль поведінки. Вчений поділяє людей на людей з високим рівнем саморегуляції, які реагують на соціальні ситуації і очікування. І на людей з низьким рівнем саморегуляції, яким не так важливо, яке враження вони створюють у інших людей. Важливо відмітити, що люди, які мають нижчий рівень саморегуляції більш сміливіші і не змінюють свою поведінку в залежності від ситуації [2].

Американські вчені К. Волвертон та Д. Таннер в своїй роботі «Teaching Public Speaking to Business Students in the Digital Age: Updating our Methods» розглядали важливість розвитку навичок презентацій у цифровому середовищі з використанням технологій, які полегшують спілкування. Вчені пропонували використання синхронних онлайн-дискусій для розвитку важливої навички ефективного онлайн-професіонала [3, с. 22-23].

Мета статті. Метою нашої статі є аналіз проблем, які є актуальними для здобувача вищої освіти при створенні презентації і шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Презентації можуть створюватися для різни цілей. Ми б хотіли звернути увагу на презентації, які створюються студентами нашого вищого навчального закладу для виступу на наукових конференціях іноземною мовою. На нашу думку, такі презентації відрізняються від інших, бо мають на меті не тільки ознайомлення аудиторії з її змістом, але й повинні бути цікавими, доступними і достатньо переконливими. Ми вважаємо, що одним з критеріїв оцінювання презентації є реакція на неї аудиторії – наскільки уважно і зацікавлено слухають, чи є питання до доповідача, чи є бажання отримати більш глибоку інформацію. Також має значення візуальна підтримка доповіді, яка може бути прикладною програмою Power Point чи Prezi. Для створення сучасної презентації, студент повинен звернути увагу на наступні рекомендації:

- доповідач повинен дуже чітко уявляти тему своєї презентації;
- розуміти, які питання є головними і на що треба поставити акценти;
- вміти логічно сконструювати свою доповідь і розподілити її на частини;
- уявити які ілюстрації, графіки та схеми можуть найкраще передати інформацію;
- правильно використати мовні засоби при створенні і презентації доповіді;
- самостійно знаходити матеріал іноземною мовою, опрацювати його, робити власні висновки і не займатися плагіатом;
- опанувати свій психічний стан і уникнути непотрібного хвилювання;
- бути готовим надати відповіді на запитання та захистити, при необхідності, свій проект.

На початку створення своєї презентації студент стикається з першим питанням – як вибрати тему презентації і правильно її сформулювати. Якщо вже є якісь власні наукові розробки студента, то це питання не так актуально, як тоді, коли студент повинен обдумати, що саме він буде досліджувати. Основним у цьому питанні є те, що тема повинна бути актуальною, коротко сформульованою і такою, що визиває цікавість аудиторії. На нашу думку, це як гачок, на який потрібно підсадити слухачів і визвати в них бажання слухати. Цей етап є складним для наших студентів, вони намагаються уникнути самостійності і знайти формулювання і практично готовий текст у Інтернеті.

Ми запитували студентів 2 курсу, як відбувається пошук теми і які ресурси для цього використовуються. 93 % відповіли, що користуються Інтернет ресурсами і тільки 7% шукають інформацію в книгах і наукових журналах.

Наступним завданням викладача є навчити студента думати і виділяти головні моменти у майбутній доповіді, такі собі тригери, які змушують звернути на себе увагу. Опитування студентів, як саме вони готуються до цієї частини виступу показало, що ніхто не завертає увагу на таке питання як продумування засобів привернення уваги до себе і свого виступу. Головною метою студент ставить скласти текст і вивчити його, ще є побоювання не справитися з вчасним переключенням слайдів. Досвід показує, що залучення аудиторії до свого виступу, полегшує сам виступ для студента, бо він розуміє, що має моральну підтримку аудиторії. І. Задорожна у своїй статі [4] наводила доказову базу, що виступ студента поділяється на прийоми, де перший – анти кульмінація, розрахований на незацікавленого чи нейтрального слухача і це початок повідомлення, і другий – кульмінація, на доброзичливого і зацікавленого і це коли аудиторія може слухати доповідача до кінця. Ми вважаємо, що потрібно створити інтригу з самого початку виступу, щоб одразу залучити аудиторію. Тож, на початку доповіді, студент завжди може звернутися до аудиторії з якимись простими питаннями по темі його виступу, які залучають життєвий досвід студентів або зробити маленьку вікторину, якщо дозволяє час виступу. Наприклад, якщо студент вивчав забруднення навколишнього середовища і зокрема його міста відходами та сміттям, то можна запитати аудиторію чи сортують вони сміття, чи бажали б це робити, чи знають вони за яким принципом сортується сміття. Питання мають на меті отримати відповіді так чи ні. Якщо аудиторія не відразу йде на контакт, доповідач не повинен довго чекати на відповідь, а може надати відповідь сам, або пожартувати, якщо дозволяє знання мови, або цей момент був продуманий перед виступом і є цікава заготовка на цей випадок. Під час виступу, якщо увага слухачів падає, можна задавати провокативні питання, задати цікаве питання і пообіцяти відповідь у кінці виступу, включати якийсь невеличкий розважальний елемент по темі виступу – особливо це актуально, коли доповідь наближається до свого закінчення. Звісно, все це повинно плануватися заздалегідь разом з викладачем, з можливим урахуванням варіантів розвинення ситуації. Така підготовка надасть впевненості доповідачу і зменшить елемент хвилювання.

Наступним етапом є необхідність планування частин своєї доповіді. Дуже часто студенти, розкриваючи тему, скачуть думками і не мають логічної послідовності. Як результат, тема залишається нерозкритою і доповідач не встигає укластися в регламент доповіді. Задачею викладача є навчити студента розуміти, послідовність питань, допомогти створити зв'язну і логічну доповідь, де всі структурні питання поєднані між собою

і плавно переходять один в інший, розкриваючи всю суть проблеми.

На нашу думку, вчити виділяти головне і структурувати текст, викладач повинен на заняттях з іноземної мови. Це можуть бути такі завдання до тексту як наприклад, прочитайте текст та поділіть його на змістовні частини, підбираючи заголовок до кожної; прочитайте текст та виберіть із запропонованих анотацій саме ту, що відображає його зміст; розташуйте малюнки (фото, частини тексту) в правильній послідовності; виправте поданий план тексту (у плані має бути невідповідність); знайдіть у кожній частині тексту речення, що передає основний зміст; виберіть із запропонованих заголовків той, що найкраще відображає головну думку тексту. Такий тип завдань також готує студента до складання єдиного вступного іспиту до магістратури, так як вчить швидко працювати з текстом, виділяючи головні моменти.

Наступний елемент, який є не менш складним, як і формулювання теми, це постановка мети. Студент повинен чітко розуміти, яку саме проблему він вирішує, що є метою його доповіді. Це допомагає логічно притримуватися структури доповіді і не уходити думками в інші проблеми. Наразі, ми маємо тему, засоби залучення аудиторії до доповіді, план і чітко поставлену мету. Далі постає питання написання самої доповіді і що саме відображати на слайдах. Для полегшення свого виступу студент завжди намагається викласти на слайди весь свій текст і потім читати його, практично не відриваючись від слайда. Неприємним відкриттям для студента постає той факт, що на слайді повинні бути лише ключові думки, фрази, схеми, ілюстрації та таблиці. На нашу думку, уся презентація, для утримання інтересу аудиторії, не повинна перевищувати 10 слайдів і має тривати не довше 10-12 хвилин. Для студентів немовних вузів доповідь іноземною мовою важко сприймається довше цього часу. Останнім елементом презентації є висновки, які також повинні бути чіткими і структурованими, передавати те, яким чином була досягнена мета доповіді. Не менш важливим є і оформлення списку літератури, яка була використана під час доповіді. Здобувач вищої освіти повинен чітко усвідомлювати, що таке плагіат.

Під час підготовки студента до виступу необхідно звертати на увагу на те, які мовні засоби вживає студент. Дуже важливим є використання слів-зв'язок для створення логічного мовлення. Викладач при підготовці доповіді звертає на це увагу студента і може запропонувати наступні елементи:

– для узгодження частин тексту можуть бути використані наступні слова-зв'язки – First/Second/Third/Last, before/beforehand, after, then, at the same time, to start;

– для передачі умови здійснення дії – as/so long, granted/provided that, in the event that, if...then;

– для підтримки чи ілюстрування своєї думки – for example, in other words, to put it differently, that is to say, namely, to demonstrate;

– для показу порівнянь або протистоянь – in contrast, on the contrary, on the one hand, even so, in spite of, unlike, while, but, likewise, in comparison, in the same manner;

– для доповнення і розширення своєї думки – in addition to, additionally, furthermore, moreover, also, plus, as well as;

– для утримання або привернення уваги – it's important to realize, indeed, in fact, of course, in truth, surely;

– для підведення висновків – to summarize, in brief, in short, in essence, overall, to sum up, in conclusion, to conclude, all things considered, finally, therefore, as a result.

Також треба зняти посильні труднощі при підготовці студента для виступу на публіку. Допомогти у цьому можуть фрази, якими студенти користуються під час виступу, а саме

– фрази, після офіційного початку, які допомагають почати виступ – Today I would like to talk with you about ..., If you have any questions, please feel free to ask me at the end of the presentation;

– фрази для повідомлення по план презентації – At the outset ..., First I would like to talk about ..., I'd like to start by saying ..., I am going to divide my review / report / article into 3 areas / parts ..., Following that we should talk about ..., Lastly we are going to discuss ...;

– фрази для керування презентацією – I'd like now to discuss..., Let's now turn to..., That will bring us to our next point ..., Now we come to the final phase of ...;

– підведення висновків – If I could just summarize our main points before your questions. So, in conclusion ..., Concluding what has been said above, I want to stress that ..., I will sum up what has been said

Як правило, після виступу очікуються різні питання і це може бути стресовим для студента. Необхідно підготувати його до цього моменту не тільки психологічно, але й надати фрази, які допоможуть зорієнтуватися і відповісти, або уникнути відповіді, у разі якщо студенту нічого сказати. Студент може сам підібрати собі фрази або їх може запропонувати викладач, типу – That's a good question. Let me think about it for a moment, Oh I see. So what you are asking is...; That's a good question. I'm afraid I don't know the answer; We are still investigating the case; Thank you very much for very interesting questions, but let's better move on to the next presentation.

Дуже важливо звернути увагу студента на критерії оцінки його виступу. І. Задорожна пропонує

наступні критерії: відповідність змісту темі презентації, послідовність та чіткість вкладення матеріалу, мову доповідача (правильність вимови, темп мовлення, відповідність та правильність використання лексичних та граматичних структур, їхня різноманітність, використання наочності, контакт з аудиторією, дотримання регламенту виступу [4]. Ми б хотіли ще додати до цього списку манеру поведінки доповідача, його здатність реагувати на питання аудиторії та відповідати на них.

Однією з важливих проблем для здобувача вищої освіти при виступі є опанування себе. Якщо у студента немає досвіду виступу, то він може і не здогадуватися про те, що саме це може бути проблемою. Аналізуючи причини хвилювання, ми провели опитування студентів, де можна було вибрати одразу декілька варіантів відповідей і отримали наступне: побоювання чужої аудиторії існує у 74%, невпевненість у знанні іноземної мови – 88%, страх щось забути – 52%, страх не зрозуміти питання, яке будуть задавати після виступу – 48%, страх зрозуміти питання, але не знайти слів для відповіді – 87%. Задачею викладача є по-перше, щоб студент добре розумів чого саме він боїться, по-друге, зняти страх перед цими складнощами. Важливо запропонувати студенту виступити перед друзями, або невеликою групою студентів, якщо очікується його виступ на, наприклад, науковій конференції, імітуючи саму конференцію.

Ми вивчили різні методики для опанування себе і застосовуємо наступний мікс. Він складається з чотирьох кроків. Крок перший. Опанувати себе. Для цього треба почати повільно і глибоко дихати, розслабити язик та щелепу. Деякі вчені рекомендують вибрати когось з аудиторії або щось на кому чи на чому студент може зафіксувати свою увагу під час виступу. Є і інша думка, яка на наш погляд, краще допоможе студенту. Автор підручника «Риторика» Бондаренко В.В. рекомендує особливу увагу приділяти погляду, бо це має дуже велике значення. Оратор повинен дивитись на всіх слухачів поперемінно, не рекомендується виділяти нікого з них персонально. Можна виділити когось одного тільки на перших хвилинах виступу, коли складно зосередитися. Відводити погляд від аудиторії можна лише ненадовго, наприклад, при формулюванні думки, після чого знову необхідно відновити зоровий контакт із слухачами. У великій аудиторії рекомендується мислиннево поділити слухачів на сектори й переводити погляд у процесі виступу з одного сектора на інший, не залишаючи без уваги жодний із секторів Також треба звернути увагу студента на манеру його виступу. Манера оратора сприймається та оцінюється аудиторією позитивно, якщо вона є енергійною, досить напруженою й впевненою [6]. Крок другий. Контроль за швид-

кістю мови. Паузи повинні бути на кінці кожного речення, перед і після слова, на яке студент бажає звернути увагу та у місцях, де на письмі є кома. Інтонація повинна бути природньою, без великих пауз, без монотонності. Крок третій. Бути зрозумілим і стриманим. Доповідач повинен контролювати гучність свого голосу. Він не повинен бути занадто голосним, чи занадто тихим. Вважається необхідним знижувати гучність голосу з невеликою паузою перед тим, як повинен бути наголос на чомусь важливому у промові, щоб привернути увагу слухачів. Чітко проговорювати склади і не частити, думати про те, про що розповідаєте, а не про те як ви виглядаєте. Допускається мати перед собою текст доповіді, але не читати її не відриваючи погляд від тексту. Крок четвертий. Допомогає заспокоїтися і рух під час виступу. Доповідач не повинен стояти нерухомо за кафедрою, рухаючись тільки для того, щоб переключити слайди. Він може робити виразні рухи руками, ходити перед слухачами. Не рекомендується стоячи на одному місці, переступати з ноги на ногу, крутити щось у руках. Найкраще це розслабитися і намагатися отримати задоволення від процесу.

Висновки і пропозиції.

Таким чином, при створенні і презентуванні доповіді на науковій конференції іноземною мовою студент і викладач повинні працювати разом. Задачею викладача є навчити студента правилам створення презентації, мовним засобам, усвідомленню своїх страхів і методиці боротьби з ними, методам зацікавлення аудиторії і підтримання інтересу до своєї доповіді. Ми пропонуємо ввести до робочої програми з вивчення іноземної мови елементи вивчення риторики, саме тих розділів, які допомагають провести сучасну презентацію.

Список використаної літератури:

1. Cialdini R.B. Influence: the Psychology of Persuasion. Harper Business, 2006, 259 p.
2. Snyder M. Public appearances, private realities: psychology of self-monitoring. New York, W.H. Freeman/Times Book/Henry Holt & Co., 1986. 266 p.
3. Wolverton C., Tanner J. Teaching Public Speaking to Business Students in the Digital Age: Updating our Methods. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT)*. 2019. Vol. 15, № 3. P. 22–23.
4. Задорожна І. Формування вмінь презентації матеріалу англійською мовою студентами мовних спеціальностей. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2007. Вип. 5. С. 80–84.
5. Мневець С.М. Робота з текстом на уроці іноземної мови як процес творчої співпраці вчи-

- теля та учня: веб-сайт. URL: <https://school12.cn.ua/2015/10/12/%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0-%D0%B7> (дата звернення: 24.02.2023).
6. Бондаренко В.В Риторика: курс лекцій. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2008. 121 с.
 7. Symonenko, S.V., Zaitseva, N.V., Osadchyi, V.V. Communicative patterns for IT professionals as means of mastering communication skills. *Journal of Physics: Conference Series* 2021, 1946(1), 012020 doi:10.1088/1742-6596/1946/1/012020
 8. Зайцева Н.В., Симоненко С.В., Супрун О.М. Підвищення рівня візуальної грамотності здобувачів вищої освіти у курсі ESP. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя, 2022. Вип. 83. С. 169–174. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.83.29>.

Kravets O. Development of presentation skills in a foreign language

The article is devoted to the study of the peculiarities of presenting a report in a foreign language. Problems the students of higher education forced when writing a report and creating a presentation are considered in the article and the variants of their solution are supposed. Attention is paid to such moments as the student's psychological state, namely, how to overcome the fear of speaking, control yourself and clearly convey your opinion to the audience, to the most important points the lecturer has to pay attention to when preparing for a speech and writing a report. The technology of self-mastery during the resenting a report, which consists of four steps, is offered,. Step one. Master yourself. To do this, you need to start breathing slowly and deeply, relax your tongue and jaw and choose someone from the audience or something on whom or what the student can focus on during the speech. Step two. Control of speech speed. Pauses should be at the end of each sentence, before and after a word that the student wishes to draw attention to, and in places where there is a comma in the writing. Step three. Be clear and discreet. Speak in the right tone, not too loud and not too quiet, pronounce syllables clearly and do not repeat, think about what you are talking about, and not about how you look. Step four. Relax and try to enjoy the process. Important points are highlighted where the teacher's help may be needed: setting a topic, drawing up a report plan, structuring the report text, searching for literature and its design, using various language tools, involving special tools in order to involve the audience in the speech process and make your report interesting; writing conclusions, designing slides for the presentation itself and choosing the material that should be placed on the slides. The evaluation criteria of the presentation are partially considered. Phrases that help the speaker during the presentation and when answering questions after the presentation are provided.

Key words: presentation, self-mastery technology, presentation structure, report preparation features.